…ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 70 (6260)
АПРЕЛИИН
10
ВТОРНИК
1951 он

…КП(б)-гэй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй …но Соведэй, ВКП(б)-гэй Улан-Удын горкомой орган.

Сэв 20 мүнгэн.

Эб найрамдал сахилгын хэрэгые арадуудай өөһэдынгөө гарта абажа, тэрээниие эсэстэнь хүрэтэр аршалан хамгаалаа һаань, амгалан байдал сахигдаха ба батадхагдаха.

И. В. СТАЛИН.

«АРАДУУДАЙ ХООРОНДОХИ ЭБ НАЙРАМДАЛ БЭХИЖҮҮЛГЫН ТҮЛӨӨ» УЛАСХООРОНДЫН …ЛИНСКА ШАНГУУДЫЕ ОЛГОХО КОМИТЕДТЭ

«Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитедэй заседаниинууд …ада апрелиин 2, 5 ба 6-да академик Д. В. Скобельцынэй түрүүлэгэ доро болобо.

«Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бүхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангууд хадаа Иосиф Виссарионович Сталинай …анай ойтой дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1949 оной декабриин 20-ой Указаар бии болгогдоһон байгаа. …удай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитет болбол эб найрамдал …үүлхын түлөө тэмсэлэй хэрэгтэ элитэ ехэ габьяануудые харуулһанайнь түлөө дэлхэйн ямаршье ороной граждаииуудта, тэдэнэй …ическэ, шажанай ба расова илгаануудһаа дулдыдангүйгөөр жэл …5-һаа 10 хүрэтэр шангуудые олгодог байна.

Уласхоорондын Сталинска шангаар шагнагдаһан нюурнууд …хоорондын Сталинска шангай лауреадай диплом, И. В. Сталинай …зурагтай энгэртэ зүүхэ алтан медаль ба 100 мянган түхэриг …тэй мүнгэн шан абаха байна.

Уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитедэй заседа…да Комитедэй Түрүүлэгшэ академик Д. В. Скобельцын, Түрүү… Орлогшонор — наукануудай Хитадай Академиин президент …-жо ба уранзохёолшо Луи Арагон (Франци), Комитедэй гэ… Лондонско университедэй профессор Джон Бернал (Англи), Пабло Неруда (Чили), Лодзинско университедэй профессор Ян …вский (Польша), уранзохёолшо Бернгардт Келлерман (Герма…), академик Михаил Садовяну (Румыни), советскэ уранзохёолшод … Фадеев, И. Г. Эренбург хабаадаа.

Заседаниинууд дээрээ Комитет хадаа 1950 оной уласхоорондын …нска шангуудые олгохо тухай ороһон дурадхалнуудые хаража … ба энэ асуудалаар шиидхэбэри абаһан байна.

«Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» 1950 … уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо тухай Комитедэй … доро толилогдобо.

«…адуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» 1950 оной …асхоорондын Сталинска шангуудые олгохо тухай

«…адуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын …лөө» уласхоорондын Сталинска шангуудые олгохо Комитедэй 1951 оной апрелиин 6-най тогтоол

Эб найрамдал сахин хамгаалгын ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй … элитэ ехэ габьяануудые харуулһанайнь түлөө дэлхэйн элдэб …удай демократическа хүсэнүүдэй иимэ түлөөлэгшэдтэ «Арадуу… хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын …нска шангуудые олгохо гэбэл:

1. Фредерик **Жолио-Кюридэ**—Коллеж де Франсын профессор, …уудай Французска Академиин гэшүүндэ;
2. Сун **Цзин-линдэ** — арадай туһаламжын Хитадай ассоциациин …гшэдэ;
3. Хьюлетт **Джонсондо** — Кентерберийскэ һүмын ахалагшада …);
4. Эжени **Коттондо** — Севртэхи Эколь Нормалиин (нормальна … һургуулиин) хүндэтэ директортэ (Франци);
5. Артур **Моултондо** — урдын протестанска епископто (США);
6. **Пак Ден Айда** — Кореяын эхэнэрнүүдэй Демократическа союз… түрүүлэгшэдэ;
7. Эриберто **Харада** — урдын министртэ (Мексика).

Комитедэй Түрүүлэгшэ **Д. В. Скобельцын.**

Комитедэй Түрүүлэгшын Орлогшонор: **Го Мо-жо** (Хитад), **Луи Арагон** (Франци).

Комитедэй гэшүүд: **Джон Бернал** (Англи), **Пабло Неруда** (Чили), …н **Дембовский** (Польша), **Бернгардт Келлерман** (Германи), **Михаил Садовяну** (Румыни), **А. А. Фадеев** (СССР), **И. Г. Эренбург** (СССР).

Москва город.
1951 оной апрелиин 6.

БМАССР-эй 3-дахи зарлалай Верховно Соведэй I сесси

БМАССР-эй 3-дахи зарлалай Верховно Соведэй I сесси апрелиин 8-най үглөөнэй 11 часта Соведүүдэй хоёрдохи байшангай Сталинска зал соо хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлбэ.

Түрүүлэгшээр БМАССР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат **М. М. Могнонов** һууба.

БМАССР-эй Верховно Совет болбол БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые шалгаһан тухай мандатна комиссиин түрүүлэгшэ депутат **М. Н. Болдохоновой** (Хоринско округ) элидхэл шагнаба.

Нүхэр Болдохонов хадаа 100 округһоо һунгагдаһан БМАССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые шалгаһанай дүнгүүд тухай мандатна комиссиин тогтоолые соносхоно.

Һүүлээрнь депутат **Н. А. Корягина** (Удинска округ) үгэ абажа, мандатна комиссиин тогтоолые батални гэһэн дурадхал оруулаа. Тэрэнэй дурадхал голосованида табигдажа, мандатна комиссиин тогтоол нэгэн дуугаар баталагдаһан байна.

Бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **В. Н. Ильков** (Свердловско округ) бюджетнэ комиссиин нэмэлтэ элидхэл хэбэ. Һүүлээрнь Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной бюджет тушаа хамта 14 депутадууд үгэ хэлээ.

Удаань Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной бюджет тухай Хуулиие сесси баталан абаа.

Тэрэнэй һүүлээр БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумые һунгаха асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалаар **А. И. Попов** (Бичурын округ) дурадхал оруулһан байна. Тэрэнэй дурадхалаар Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Верховно Соведэй Президиум иимэ составтайгаар һунгагдаа гэбэл:

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ:

Лобсанов Будажап Лобсанович —Улан-Удэ городой Пригороднэ районой Лесозаводской округһоо депутат.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор:

Чувьюров Михаил Иванович — Кабанскын аймагай Посольско округһоо депутат.

Цыденова Гунсын Аюшеевна — Заиграйн аймагай Верхне-Талецкэ округһоо депутат.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь:

Островская Вера Леонтьевна — Улан-Удэ городой Железнодорожно районой Красноармейскэ округһоо депутат.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд:

Петухов Петр Михайлович — Улан-Удэ городой Пригороднэ районой Октябрьска округһоо депутат.

Соседенко Николай Прокопьевич — Улан-Удэ городой Железнодорожно районой Горьковско округһоо депутат.

Галсанов Цыденжаб Галсанович —Городок городой Промышленна округһоо депутат.

Нимаев Бадма Нимаевич — Сэлэнгын аймагай Убур-Дзокойско округһоо депутат.

Цыдемпилова Долгоржап Цыденжаповна — Улан-Удэ городой Пригороднэ районой Мясо-комбинадай округһоо депутат.

Хандажапова Дымидцу Чимитовна—Улан-Удэ городой Железнодорожно районой Комсомольско округһоо депутат.

Бурлаков Галактион Филимонович — Тарбагатайн аймагай Больше-Куналейскэ округһоо депутат.

Очиров Бадарма Аюшеевич — Мухаршэбэрэй аймагай Сутайн округһоо депутат.

Киселев Серапион Кириллович— Заиграйн аймагай Заиграйн округһоо депутат.

Семенихина Зоя Петровна — Улан-Удэ городой Пригороднэ районой Фабрична округһоо депутат.

Цыренжапов Пурбо Эрдынеевич —Иволгын аймагай Оронгын округһоо депутат.

Энээгээр сессиин апрелиин 8-най үглөөнэй заседани дүүрээ.

* * *

Апрелиин 8-най үдэшын 7 часта сесси хүдэлмэрсэ үргэлжэлбэ.

Депутат **Д. Ц. Цыремпилон** БМАССР-эй Верховно Соведэй даалгабариин ёһоор, Верховно Соведэй үзэмжэдэ БМАССР-эй правительствын — БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй состав тухай һанамжа оруулһан байна.

БМАССР-эй Верховно Совет хадаа Бурят-Монголой Автономно Советскэ Социалистическэ Республикын Министрнүүдэй Соведые иимэ составтайгаар баталаа гэбэл:

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ—**Цыремпилон** Доржи Цыремпилович.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо—**Тараненко** Алексей Георгиевич.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо—**Сабуров** Леонид Павлович.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо—**Цыдынжапов** Гомбожап Цыдынжапович.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй түсэблэлгын комиссиин түрүүлэгшэ—**Борисов** Николай Иванович.

Дотоодын хэрэгүүдэй Министр—**Коржев** Владимир Григорьевич.

Гүрэнэй аюулгүйе хамгаалгын Министр—**Смирнов** Дмитрий Михайлович.

Элүүрые хамгаалгын Министр—**Боянова** Вера Ринчиновна.

Коммунальна ажахын Министр —**Шотин** Степан Михайлович.

Нютагай промышленностиин Министр—**Гурьянов** Константин Васильевич.

Эдеэ хоолой промышленностиин Министр—**Барабанов** Константин Трофимович.

Гэгээрэлэй Министр—**Цыганков** Григорий Павлович.

Хүдөө ажахын Министр—**Дубровский** Василий Иванович.

Социальна тэдхэмжын Министр —**Точилов** Илья Иосифович.

Худалдаа наймаанай Министр—**Танхаев** Василий Бахаевич.

Финансуудай Министр—**Мадаев** Кирилл Михайлович.

Автомобильна транспортын Управлениин начальник—**Номоконов** Василий Дмитриевич.

Харгы-замай Управлениин начальник—**Цыреторов** Балдан Урьянович.

Кинофикациин Управлениин начальник—**Можаров** Федот Андриянович.

Нютагай түлишын промышленностиин Управлениин начальник—**Красильников** Николай Петрович.

Барилгын материалнуудай промышленностиин Управлениин начальник—**Тармаев** Дамба Дарбуевич.

Искусствонуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин начальник — **Бедлинский** Кирилл Борисович.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин начальник—**Уртюбаев** Донгиджап Цыренович.

Удаань сесси болбол БМАССР-эй 2-дохи зарлалай Верховно Соведэй VI сесси ба 3-дахи зарлалай Верховно Соведэй I сесси хоёрой хоорондо абтаһан БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые батална. Энэ асуудалаар БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **В. Л. Островская** элидхэл хэбэ.

Сесси болбол тус асуудалаар хуулинуудые баталан абаа.

БМАССР-эй 3-дахи зарлалай Верховно Соведэй I сессидэ хабаадагшад арадуудай агуу ехэ вождь **Иосиф Виссарионович СТАЛИНДА** эльгээхэ амаршалгын бэшэгэй тексые угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр баталан абаа.

Түрүүлэгшээр һууһан БМАССР-эй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ депутат М. М. Могнонов БМАССР-эй 3-дахи зарлалай Верховно Соведэй I сесси энээгээр хүдэлмэрөө дүүргэбэ гэжэ соносхобо. Тиигээд сессиин заседани хаагдаһан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Бурят-Монголой АССР-эй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй габьяата врачын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо тухай

Элүүрые хамгаалгын талаар элитэ ехэ габьяануудые түйлаһанайнь түлөө

РСФСР-эй ГАБЬЯАТА ВРАЧЫН

хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо гэбэл:

1. **Белоусов** Виктор Константиновичта — Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудай госпиталиин главна хирург, Улан-Удэ город.
2. **Борисовская** Конкордия Васильевнада — Улан-Удэ городой туберкулёзно больницын главна врач.
3. **Глебович** Александр Иосифовичто — Республиканска больницын рентгеновскэ отделениие даагша.
4. **Корягина** Мария Фёдоровнада — Улан-Удэ городой үхибүүдэй поликлиникые даагша.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ТАРАСОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь П. БАХМУРОВ.

Москва,
1951 оной апрелиин 6.

Ново-краматорскынхид Цимлянска гидроузелай барилгашадтай мүрысэнэ

Цимлянска гидроузелай барилгын талмай. Сталинай нэрэмжэтэ Ново-Краматорско машина бүтээлгын заводой коллективэй социалистическэ мүрысөөнэй договор баталалгада зорюулагдаһан митингдэ олон мянган барилгашад суглараа.

—Коммунизмын шэнэ барилгануудта түхеэрэлгэ бэлэдхэжэ байһандаа манай коллектив омогорхоно, — гэжэ машина бүтээгшэд гидроузелай барилгашадта хандаһан хандалга соогоо бэшэбэ. — Хүсэтэ экскаваторнуудые, шлюзүүдые, үргэлгын механизмуудые бүтээн гарганабди. Эдэ хүндэтэ захилнуудые болзорһоонь урид ба эрхим шанартайгаар дүүргэхын түлөө мүрысөөн бүхы цехүүдтэ дэлгэржэ байна. Волго-Донской каналай нэрэмжэтэ бригада гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэ туйлахые бригаданuудынь хүсэнэ.

Цимлянска гидроузелые ба пароходой ябаха Волго-Донской каналые болзор соонь дүүргэхын ба ашаглалгада оруулхын түлөө мүрысөөндэ барилгашадые урялан, машина бүтээгшэд гидроузелда хэдэн олон машинануудые ба механизмуудые болзорһоо урид бэлэдхэхэ уялга абабад.

Машина бүтээгшэдэй уряань барилгашадай үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

(ТАСС).

…МАССР-эй Верховно Соведэй депутадууд сессиин заседаниинуудай зал соо. Зураг дээрэ: БМАССР-эй финансуудай Министр К. М. Мадаев үгэ хэлэжэ байна. Түрүүшын зэргэдэ Д. Д. Дашиева, П. Э. Цыренжапов, С. К. Киселев, Е. Д. Цыре… Д. Р. Обхорова гэгшэд һууна.

М. Минсевэй фото.

БМАССР-эй Верховно Соведэй I сесси

Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет тухай ба БМАССР-эй 1950 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай

Бурят-Монголой АССР-эй финанснуудай Министр К. М. МАДАЕВАЙ элидхэлһээ

БМАССР-эй Гүрэнэй бюджедые 1950 ондо дүүргэлгын дүнгүүд

Нүхэд депутадууд! СССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессээр баталагдаһан, СССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет хадаа коммунистическэ общество байгуулха талаар, манай социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалые бэхижүүлхэ талаар большевистскэ партиин хүтэлбэри доро советскэ арадай туйлаһан асари ехэ амжалтанудые харуулна.

СССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет болбол амгалан байгуулалтын, шэнэ гидроэлектростанцинуудые ба каналнуудые — коммунизмын сталинска агуухэ барилганудые бүтээлгын бюджет, социалистическэ экономикын саашадаа хүгжэлгын, советскэ хүнүүдэй ажана һайхан байдалай ба культурын хэлбэришэгүйгөөр ургалгын бюджет мүн.

Дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбэй гол зүйлнүүд болгон советскэ арадай үмэнэ нүхэр Сталинай табиһан зорилгонууд — ороной һандаралда ороһон районуудые һэргээн бодхоохо, дайнай урда тээхи промышленностиин ба хүдөө ажахын хэмжээндэ хүрэхэ, удаалуулан тус хэмжээе нилээд ехээр үлүүлхэ зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэв.

Ажалша олониитын ажабайдалай материальна ба культурна хэмжээн дайнай урда тээхиһээ нилээд дээшээ болонхой, энэ хадаа СССР-эй национальна доходой ургалта дотор тон эли тодоор харагдана. 1950 оной национальна доход 1940 оной хэмжээе 64 процентээр үлүүлээ, гэхэ зуура энэ ургалта 38 процент байха гэжэ табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһан юм.

1950 ондо промышленность ба хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үные химдаруулха талаар шэнэ амжалтануудай туйлагдаһантай дашарамдуулан, Советскэ правительство ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитет болбол нииитын хэрэглэлэй эдеэ хоолой ба промышленна товарнуудай розничо сэнгүүдые тоогоорһо дүрбэдэхеэ, 1951 оной мартын 1-һээ хойшо химдаруулһан байна. Энэ хадаа манай ороной ажалшадай ажана тэнигэн байдалай таһалгарагүй ургалта тухайда сталинска анхарал оролдолгын шэнэ гэршэ мүн.

Бурят-Монголой АССР-эй ажалшад большевистскэ партиин, Советскэ правительствын ба нүхэр Сталинай өөрынь хүтэлбэри доро ябажа, агуухэ ород арадай туһаламжаар, дайнай хойто тээхи жэлнүүдтэ арадай ажахын ба культурын саашанхи ургалта хангаа. Манай республикын бюджедэй таһалгарагүй ургалга энээн тухайда эли тодоор гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, БМАССР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудынь дайнай хойто тээхи табанжэлэй турша соо ниимэр ургаа гэбэл: 1945 ондо 120 миллион 548 мянган түхэриг байһан аад 1950 ондо 251 миллион 208 мянган түхэриг хүрэтэр ургаа. Гүрэнэй бюджедэй гаргашануудынь энэл үе соо 120 миллион 7 мянган түхэригһөө 239 миллион 275 мянган түхэриг хүрэтэр ехэ болоо.

Арадай ажахые хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан Гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд 1945 ондо 12 миллион 593 мянган түхэриг байһанаа 1950 ондо 31 миллион 550 мянган түхэриг хүрэтэр ургаа, тиин табанжэлэй туршада 142 миллион 111 мянган түхэриг болоһон байха юм.

Үнгэрэгшэ табанжэлэй турша соо социально-культурна хэмжээ-ябуулганудта 774 миллион 150 мянган түхэриг гаргашалагдаа, гэхэтэй хамта эдэ хэмжээ-ябуулганудта 1950 он дотор 177 миллион 773 мянган түхэриг гэхэ гү, али 1945 онойхиһоо 114 процентээр ехэ бюджетнэ гаргашанууд хэгдэһэн байна.

Арадай ажахыда, социально-культурна хэмжээ-ябуулганудта зорюулагдаһан гаргашанууд ниимэ ехэ ургалта хадаа бурят-монгол арадай ажана тэнигэн байдал ба культурые хэлбэришэгүйгөөр дэбжүүлхэ хэрэгтэнь манай республикада ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй ба Советскэ правительствын үзүүлдэг имагта ехэ анхарал оролдолгые, асари ехэ туһаламжые үшөө дахин харуулна.

Гэхэ зуура, манай советскэ ба ажахын организацинууд, манай социально-культурна ба научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд бүри һайнаар, хүсэд оролдолготойгоор хүдэлмэрилөө һаань, арадай ажахы ба культурые саашадань хүгжөөлгөөр республикымнай амжалтанууд бүри ехэ байха һэн.

БМАССР-эй Гүрэнэй бюджет түсэблэгдэһэн доходуудайнгаа талаар 231 миллион 488 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр гэхэ гү, али 94,4 процент, гаргашануудай талаар — 239 миллион 275 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр гэхэ гү, али 97,6 процент дүүргэгдээ. Нэмэлтэ гаргашануудые финансировалгада, эрэсын налогһоо орохо отчисленинүүдээр, гэхэ гү ороһые хүсэлдүүлгэдэ РСФСР-эй Гүрэнэй бюджедһээ абтаһан 11 миллион 548 мянган түхэриг мүнгые хараадаа абахада, бюджедэй доходно хубиин дүүргэлтэнь 251 миллион 208 мянган түхэриг гэхэ гү, али 99,2 процент болоо.

1950 ондо социалистическэ предприятинуудһаа ба ажахын организацинуудһаа бюджедтэ орохо гүрэнэй доходуудай валовой орлотонь манай республика дотор 965 миллион 125 мянган түхэриг байхаар тодорхойлогдоһон юм. Гүрэнэй доходуудай энэ ниитэ хэмжээнһээ, отчисленинүүдэй гурниимаар БМАССР-эй бюджедтэ 77 миллион 338 мянган түхэриг ороходо ёһотой байһан аад, үнэндөө 66 миллион 362 мянган түхэриг орожо, тайлбарилан хэлэбэл, манай бюджет 11 миллион шахуу түхэриг дутуу абаһан байна.

БМАССР-эй бюджедтэ гүрэнэй доходуудые ниимэ ехээр дутуу оруулһан ушар юун дээрэһээ тохёолдоо гэбэл, эрэсын налогой, киноустановкануудай налогой, кооперативна организацинуудһаа ба МТС-үүдэй доходуудһаа орохо олзын налогой түсэб тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэһэн байгаа.

Кооперативна организацинуудһаа орохо олзын налогоор ехэ сумма бюджедтэ дутуу үгтэһэн байха юм. Гансахан эд хэрэглэлгэдэй кооперациин системэ 900 мянган түхэриг дутуу оруулаа

Тэрэшэлэн республикын олзоборилгын кооперации хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ. Үйлэдбэриин программань дүүргэгдэхгүй, тэрэнһээ шалтагаалан 2 миллион 825 мянган түхэригэй хэмжээтэй үргэн хэрэглэлэй эд товар дутуу бүтээгдэһэн байха юм. 1 миллион 300 мянган түхэриг хэмжээтэй зөөри суглуулан нөөхэ түсэбөө дүүргэхын орондо, харин 147 мянган түхэригэй гарзада ороһон байна.

1950 ондо бюджедые гүрэнэй доходуудай талаарнь гүйсэдхэлгын тобшо дүнгүүд ниимэ байна.

Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет

Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедэй проект хадаа арадай ажахын түсэбтэй тааруулагдажа зохёогдоод, доходууд ба гаргашануудай талаар 246 миллион 937 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр БМАССР-эй Верховно Соведэй баталамжада Министрнүүдэй Соведээр табигдана, гэхэтэй хамта 1952 оной январиин 1-дэ 7 миллион 950 мянган түхэриг бюджетнэ мүнгэн энэ жэлһээ үлэхэ байна. Мүнөө жэлэй гүрэнэй бюджет 1950 онойхитой сасуулбал 7 миллион 662 мянган түхэригөөр ехэ, 1940 онойхиһоо 2 үлүүтэй дахин ехэ болохо юм.

Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедэй доходууд

Доходууд гол орошонуудаараа ниимэ хэмжээтэй байхаар хараалагдана:

	мянган түхэригөөр:
Эрэсын налогһоо отчисленинүүд	31191
Гүрэнэй предприятинуудай олзонуудһаа отчисленинүүд	20987
Предприятинуудһаа, организацинуудһаа орохо олзын налог ба бусад налогууд	17678
Хүн зонһоо орохо гүрэнэй налогуудһаа отчисленинүүд	86276
Нютагай налогууд	21956
Гүрэнэй урьһаламжануудһаа отчисленинүүд	60240
Бусад оролтонууд	8338

Эрэсын налог хадаа бюджедэй доходуудай шиидхэхы орошонуудай нэгэн мүн, энээнэй оролтонуудынь ниитэ дээрээ мүнөө жэлдэ 846 миллион 400 мянган түхэриг байхаар, тэрэнэй 31 миллион 191 мянган түхэригынь БМАССР-эй бюджедтэ отчислени хэхээр түсэблэгдэнэ.

Гүрэнэй предприятинуудай ба ажахын организацинуудай олзонуудһаа отчисленинүүд орохо оролтонууд мүн лэ гүрэнэй бюджедэй доходуудай ехэ орошонь болоно.

1951 оной бюджедтэ тиимэ отчисленинүүдээр 20 миллион 987 мянган түхэриг орохоор хараалагдана. Олзонуудһаа бюджедтэ орохоор түсэблэгдэһэн отчисленинүүд хүсэд бүрин оролго хадаа промышленна предприятинуудай ба ажахын организацинуудай түсэбөө тоогой ба шанарай талаарнь дүүргэлгэһээ, нөөсэнүүдэй ургалтаһаа, бүтээн гаргадаг продукциингаа өөрынь үные химдаруулгаһаа, эрэсын мүнгэ зөөриин эрьелгые түргэдхэлгэһээ, мүн ондоошье зүйлнүүдһээ дулдыдадаг байха юм.

Гэхэ зуура, республикын зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө программые, продукци худалдаха ба товарай эрэсын түсэбые, өөрынь үнэ химдаруулха даабаринуудаа, бюджедэй үмэнэхи уялгануудаа дүүргэдэггүй байна.

Жэшээлхэдэ, БМАССР-эй эдеэ хоолой промышленностиин Министерствын предприятинууд 1926 — 1927 онуудай хубилхагүй сэнгүүдээр валовой продукци бүтээн гаргаха тушаа табанжэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргээгүй, тиигээд гүрэндөө 803 мянган түхэригэй продукци дутуу үгөө.

БМАССР-эй нютагай промышленностиин Министерствын предприятинуудай хүдэлмэридэнь ехэ дутуунууд бии. Тус Министерствын хүдэлмэрилэгшэд юрэнхы дундуур показательнуудаар (валовой продукци гаргаха түсэбөө 104,7 процент дүүргэн) һанаагаа амараад, зарим предприятинуудай хүдэлмэридэхи гэгдэлые усадхаха хэмжээнүүдые абанагүй, продукциингаа шанарые һайжаруулхын, өөрынь үные химдаруулхын ба түсэбөө ассортиментээрнь дүүргэхын түлөө тэмсэл хангалтагүйгөөр ябуулна.

БМАССР-эй коммунальна ажахын Министерство өөрынгөө харьяата предприятинуудай хүдэлмэрине дутамагаар хүтэлбэрилнэ, хиналта шалгалта муугаар бэелүүлнэ.

Барилгын материалнуудай Управлениин предприятинууд ехэ дутуунуудтай байна. Тус Управлениин начальник нүхэр Тармаев, главна инженер Базилевский харьяата предприятинуудаа халирхайгаар хүтэлбэрилнэ, гүрэнэй мүнгэ зөөри гамтайгаар ба арбинаар гаргашалхын түлөө тэмсэнэгүй.

БМАССР-эй Верховно Соведэй үнгэрэгшэ сесси дээрэ Бурмонторгын хүдэлмэринь эрид шүүмжэлэлдэ ороһон байгаа. Гэбэшье, Бурмонторгын хүтэлбэрилэгшэд тэрэ шүүмжэлэлһээ зохихо тобшолол мүнөө болотор хээгүй, харьяата предприятинуудаа халирхайгаар хүтэлбэрилжэ үргэлжэлһөөр.

Кадрнуудые, илангаа магазинуудай хүдэлмэрилэгшэдые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри тон дутамагаар ябуулагдана.

Үйлэдбэриин-финансова түсэбүүдээ, бюджедэй үмэнэхи уялгануудаа ажахын организацинуудай дүүргэхэ хүдэлмэрине хинан шалгаха үүргэтэйгээр республикын финансова органууд бүри һайнаар бэелүүлхэ һаань, олохон предприятинуудай ба ажахын организацинуудай финансово-ажахын ябуулгада ниимэ ехэ дутуунууд тохёолдохогүй байһаниинь элитэ.

Бурят-Монголой АССР-эй финанснуудай Министерство нютагуудтахи финансова органуудай хүдэлмэрине дутамагаар хүтэлбэрилдэг, шухала эрилтэнүүдые табидаггүй, налоговой аппарадай хүдэлмэрине һулаар хинан шалгадаг, гэзгэдэһэн аймагуудта багаар туһалдаг байгаа, тиин 1950 ондо хүн зонһоо ба колхозуудһаа орохо налогуудай ба страховой түлбэринүүдэй оролтонуудые хууляар тогтоогдоһон болзорнууд соонь хүсэд оруулха ябадал хангалтагүй гэжэ сэхэ мэдэрхэ хэрэгтэй байна.

Финанснуудай Министерствын хүдэлмэридэхи дутуунуудай ба алдуунуудай нэгэниинь гэбэл, кадрнуудые, илангаа налоговой агентнүүдые шэлэн табиха ба хүмүүжүүлхэ талаарнь аймагуудай финансова таһагуудай хүдэлмэрине хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилөө. Энээнһээ шалтагаалан налоговой зарим агентнүүд, жэшээлхэдэ Түнхэнэй, Торхин, Мухаршэбэрэй, Сэлэнгын, Закаменай, Курумканай, Иволгын аймагуудтахи налоговой агентнүүд, гүрэнэй мүнгэ зөөри үрэнхэ ябадал гаргаһан байгаа.

Хүн зонһоо татагдаха гүрэнэй налогуудһаа отчисленинүүдээр 1951 оной бюджедтэ орохо доходууд 86 миллион 276 мянган түхэриг ба нютагай налогуудаар 21 миллион 956 мянган түхэриг байхаар хараалагданхай.

Хараалагдаһан доходуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ба тэдэнэй финансова таһагууд налоговой хүдэлмэри эмхидхэлгые һайжаруулха, тэрэнэй шанарые дээшэлүүлхэ, бюджедтэ налоговой түлбэринүүдые саг соонь, болзорһоо урид оруулха ябадалай удхашагар тухайда хүн зоной дунда ба колхозуудта ниитэ-олониитын хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уялгатай.

Гүрэнэй урьһаламжануудһаа отчисленеэр ородог мүнгэ зөөри хадаа БМАССР-эй Гүрэнэй бюджедэй доходуудай гол орошонуудай нэгэниинь болоно, тиимэ орошонууд 1951 ондо 60 миллион 240 мянган түхэриг байхаар хараалагдана.

Дайнай хойто тээхи сталинска табанжэлэй туршада манай республика дотор гүрэнэй урьһаламжануудые тараалгаһаа 300 миллион 205 мянган түхэриг ороһон ба мүн энэ турша соо урьһаламжа баригшадта 47 миллион 212 мянган түхэригэй шүүбэринүүд түлэгдэһэн байха юм.

Нөөсэлгын кассануудта табигдадаг мүнгэнэй хэлбэришэгүй ургалта хадаа ажалшадай материальна тэнигэн байдалай дээшэлһэнэй эли тодо гэршэ мүн. БМАССР-эй нөөсэлгын кассануудта табигдаһан мүнгэнэй сумма жэлһээ жэлдэ ехэ болоно. Жэшээлхэдэ, нөөсэлгын кассануудта 1951 оной январиин 1-дэ үлэһэн табимал мүнгые 1941 оной январиин 1-нэйхитэй жэшэбэл 14 миллион 852 мянган түхэригөөр ехэ болоһон байна.

Мүнгэ табигшадта процент болгон һүүлэй табанжэлэй турша соо 5 миллион шахуу түхэриг, тэрэнһээ 1 миллион 225 мянган түхэригынь гансахан 1950 он дотор түлэгдөө.

Манай республикын ажалшад, бүхы советскэ арадтал адляар, СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ Гүрэнэй Табадахи урьһаламжые үнгэргэлгэ жэлдэ тон ехэ эдэбхитэйгээр захиһан байгаа.

Манай республикын колхозингууд урьһаламжа захиһан суммынгаа 92 процентые тон богонихон болзор соо — урьһаламжын захигдажа эхилһэнһээ хойшо 1 һарын турша — гар мүнгөөр оруулһан байха юм.

БМАССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд

БМАССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджедэй гаргашануудай хэмжээн 246 миллион 937 мянган түхэриг байхаар, 1950 ондо бодото гүйсэдхэгдэһэнһөө 7 миллион 662 мянган түхэригөөр ургаха гэжэ тодорхойлогдоно.

Гүрэнэй бюджедэй гаргашын хубинь ниимээр хараалагдана гэбэл:

	Мянган түхэригөөр:
Бүхы гаргашанууд:	246937
Тэрэ тоодо: Арадай ажахыда	28306
Социально-культурна хэмжээ-ябуулганудта	189762
Гүрэнэй захиргаанай органудые хангалгада	27884
Бусад гаргашанууд	985

Дээрэ дурсагдаһан тоонуудһаа харахада, бюджедэй бүхы гаргашануудай 90 шахуу процентынь арадай ажахые саашадаа хүгжөөлгэдэ ба республик
зоной культурно-ажаһуудал
рэглэлнүүдые хангалга
легдаха байна.

Арадай ажахые финансировалга

Арадай ажахые финансировалгада республикын бюджедһээ 28 миллион 306 мянган түхэриг, тэрэ тоодо капитальна вложенинүүдтэ 6 миллион 744 мянган түхэриг үгтэхэ, республиканска нютагай мэдэлтэй предприятинуудай ба ажахын организацинуудай эрьесын мүнгэ зөөриин нормативынь 167 мянган түхэригөөр ургаха гэжэ хараалагдана.

Хүдөө ажахын хэмжээ-ябуулганудые финансировалгада 11 миллион 848 мянган түхэриг хараалагдана.

Эдэ мүнгэ зөөри хүдөө ажахын эмхи зургаануудые мүнгөөр хангалгада, тэрэшэлэн колхозно полинуудай үрэсые улам дээшэлүүлгэдэ, республикын социал
малажал хүгжөөхэ ба ху
хын кадрнуудые бэлэдхэ
зорюулагдаха юм.

Республикын коммуна
байрын ажахые хүгжөө
миллион 330 мянган
риг, харгын баригд
миллион 157 мянган түхэр
рээнһээ республикын харг
заһабарилха капитальна
нуудта 1 миллион 660 мян
хэриг табигдаха байна. Эн
табигдаһан мүнгэ зөөрине
ашаглахыень, харгын
үргэнөөр дэлгэрүүлхыень
гын Управление, нютаг
ажалшадай депутадууда
дүүдые уялгана.

Социально-культурна хэмжээ-ябуулганудые финансировалга

Социально-культурна эмхи зургаануудые ба хэмжээ-ябуулганудые финансировалхын тула республикын 1951 оной бюджедһээ 189 миллион 762 мянган түхэриг, үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 11 миллион 989 мянган түхэригөөр ехэ байха гэжэ хараалагдана, энэмнай бюджедэй ниитэ хэмжээнэй 76,8 процент болохо. Эдэ һомололгонууд хадаа социально-культурна эмхи зургаануудые, тэрэшэлэн республикын арадай ажахын түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганудые мүнгөөр бүринһөөн хангаха байна.

Социально-культурна хэмжээ-ябуулганудта зорюулагдаһан һомололгонуудай ниитэ суммаһаа 120 миллион 794 мянган түхэриг гэхэ гү, али 63,8 процентынь арадай гэгээрэлдэ зорюулагдана. Гэгээрэлэй эмхи зургаанудта ба хэмжээ-ябуулганудта һомололгонуудай ургалтань 9 миллион 480 мянган түхэриг гү, али 8,5 процент байхаар тодорхойлогдоно.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанудта ба хэмжээ-ябуулганудта 6 миллион 941 мянган түхэриг хараалагдана, энэмнай гол түлэб культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай сетине олон болго
үргэдхэлгэдэ зорюулагдах

Бюджедэй 65 миллион 46
ган түхэригынь элүүрые
тын гаргашануудта хараа
ондоогоор хэлэбэл, үнгэр
лэйхиһээ 2 миллион 486
түхэригөөр ургаха болоно.

Эмнэлгын ба үхибүүдэй
эмхи зургаануудай финанс
хэ, тэрэшэлэн бии байһан
дые үргэдхэлгэдэ мүнгэ
гэжэ бюджедэй проект

Манай республика дотор
зическэ культура ба спорт
лгадань хүгжөөлгэдэ бюд
1 миллион 75 мянган түх
гаалагдаха байна.

Арадай ажахын түсэбые
жэтнэ мүнгэ зөөри аша
БМАССР-эй гэгээрэлэй ба
рые хамгаалгын министер
лэй зүгһөө хангалтагүй
гэһэн тухайда онсо
шухалада тоолоноб.

Гэгээрэлэй Министр нүх
ганков ба элүүрые ха
Министр нүхэр Боянова
дутуунуудта онсо
хандуулха ба дары усадх
ла яаралтай хэмжээ абаха

Нютагай бюджедүүд

1951 ондо республикын городуудай ба аймагуудай арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ аймагуудай ба городской бюджедүүд, урда жэлнүүдтэйхидэл адляар, шухала үүргэ дүүргэхэнь лабтай.

Аймагуудай ба городуудай 1951 оной бюджедүүд 172 миллион 109 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр Танай баталамжада табигдана.

Манай республикын аймагуудай, городской, поселково, сомонуудай ба сельскэ бюджедүүдэй хэмжээнь дайнай урда тээхи 1940 онойхитой жэшэбэл 86 миллион 729 мянган түхэригөөр гү, али 101,6 процентээр, үнгэрэгшэ жэлэйхитэй жэшэбэл 3 миллион 303 мянган түхэригөөр ехэ болохо.

Бюджедтэ эмхи зургаанудые таһалгарагүй финансировалга, салин хүлһэ саг соонь түлэ
тахынь тулада нютаг
ажалшадай депутадууда
дүүдтэ бюджедһээ гадуур,
һэн үлэсэнүүд болгон 6
725 мянган түхэриг үгтэх
тооһоо багшанарта, мед
хүдэлмэрилэгшэдтэ ба хүдө
хын мэргэжэлтэдтэ салин тү
тула аймагай бюджедүүдэ
хай резервүүдые 1951 о
миллион 39 мянган түхэр
жээтэйгээр тогтоогдохо бай

Бюджедэй бүхы доходуу
римүһэн дүүргэхын түлөө,
зөөри зүбөөр ба гамтайга
гашалхын түлөө тэмсэл—
дай депутадуудай аймагуу
городской Соведүүдэй
шухала зорилго мүн.

Контрольно-шалгалтын хүдэлмэри

Коммунистическэ байгуулалтын зорилгонууд хадаа мүнгэ зөөри, түүхэй эд ба материалнуудые гамтай арбинаар, эзэн ёһоор гаргашалхые, арбилалгын шанга ёһо гурим бэелүүлхые эринэ.

Гэхэ зуура ажахын олохон организацинуудай ба эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд бюджетно-финансова жааг заршам эбдэдэг ба гүрэнэй мүнгэ зөөри хуули бусаар гаргадаг байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

763 мянган түхэриг үриһэн ба хулгайлһан, 1 миллион 500 мянга үлүүтэй түхэригэй хуули буса гаргашануудые хэһэн 289 ушарнуудые, мүнгэ зөөри үлүүсэ ба дэмы талаар гаргаһан баримтануудые республикын финансын Министерствын контрольно шалгалтын аппарат 1950 ондо элирүүлээ, эдэнь гүрэнэй зөөри гаргашалха ябадалда хиналтын дутамагаар хэгдэдэг дээрэһээ тохёолдоһон байна.

Ведомство-доторой финансова хиналта хэдэ хэдэн министерствонүүдтэ ба управленинүүдтэ хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэнэ.

Бүхы министерствонүүд, управленинүүд ба ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд ведомство-доторой финансова хиналтые үндэһөөрнь һайжаруулха, гүрэнэй зөөри
шанга арбилхын түлөө
шууд тэмсэхэ ёһотой.

Нүхэд депутадууд! Танай
эй баталамжада ре
кын Министрнүүдэй Совед
бигдаһан, БМАССР-эй 1951
Гүрэнэй бюджет хадаа
Монголой АССР-эй арадай
ба культурын саашанхи хү
шухала хэрэгсэл

Арадай ажахын түсэб
тайгаар дүүргэхын тулада,
лэй бүхы доходуудай бүри
сосоо оролго хангахые,
зөөри гаргашалгада арби
шанга ёһо гурим бэелүүл
дэнэ.

Манай республикын
коммунистическэ партиин
ветскэ правительствын хү
доро ябажа, хүдөө ажахы
промышленностиие хүгжөө
дутуунуудаа дары усадха
ческо түсэхээ зорюулха,
ажахын түсэбөө ба респ
бюджедэй 1951 ондо хар
һэн бүхы хэмжээ-ябуул
амжалтатайгаар дүүргэх
культурна амжалтые
дэбжэлтэ туйлаханаа дамжа

БМАССР-эй Верховно Соведэй I сесси

...андатна комиссиин элидхэл

Депутат М. Н. БОЛДОХОНОВ элидхэл хэбэ

(ҺУНГУУЛИИН ХОРИИН ОКРУГ)

...а депутадууд! Бурят-Монго... Автономно Советскэ Социа...ческэ Республикын Верховно ...эй Мандатна комисси хадаа ...-Монголой АССР-эй Конститу... 31-дэхи статьягай үндэһөөр ... оной февралиин 18-да һун...һан Бурят-Монголой АССР-...дахи зарлалай Верховно Со... депутадуудай эрхэ түлөөл...лгажа үзэбэ.

...датна комисси болбол һун... Центральна комиссиин ... бүхы материалнуудые, тус...: Верховно Соведэй депу...та кандидадуудые регистра... тухай һунгуулиин Окруж... комиссинуудай протоколнуу...ба голосованиин результа... тухай һунгуулиин Окружной ...нуудай протоколнуудые ха...үзөө. Депутат бүхэндэ ха... бүхы документнүүдые шал... һүүлээр Мандатна комис...аа Бурят-Монголой АССР-...рховно Соведтэ һунгаха һун...нууд тухай Дүримтэй ба Бу...Монголой АССР-эй Конститу... бүрин зохилдуулжа, һун... бүхы 100 округуудта Бу...Монголой АССР-эй Верховно ...тэ депутадуудые һунгаха ...лтануудай үнгэргэгдэһэн байна ...тодоруулаа. Бурят-Монголой ...эй Верховно Соведтэ һунга...ганалтануудай үедэ али нэгэн ...улиин округто ямар нэгэн бу...үйлнүүдые гаргаһан тухайда ...улиин Центральна комиссида ... һунгуулиин Окружной ко...а ямаршье гомодолнууд ба ...гэнүүд ороогүй байна. Тии...эрэһээ һунгуулиин округуу... нэгэндэ һунгалтануудые ...улха ямаршье шалтагаанууд ...агүй.

...д депутадууд! Манай рес...кын ажалшад болбол һун... үдэрые бүгэдэарадай ha...һайхан һайндэр шэнгеэр үн...н байна. Бурят-Монголой ... мянгаад һунгагшад агууехэ ... тухайгаа һанаан сэдьхэн ...тануудай урнануудта ерэжэ, ... гайхамшагта һайхан ажа...най түлөө, манай һаруул ... ерээдүйн түлөө, манай ...эхэ ороной саашадаа шэнэ ...алтын түлөө, коммунизмын ...н түлөө голосовалаа. Агуу...ждь ба багша нүхэр Сталин ...тэй большевистскэ парти ха...манай оронице коммунизмын ...алта тээшэ хүтэлбэрилнэ.

...ай республикын ажалшадта ...ын үдэр хадаа мартагда... гайхамшагта үдэр болоо. ...эхэдэ, энэ үдэр социалисти... Бурят-Монголой ажалшад ... депутадта бүгэдэарадай кан... нүхэр Сталинние ба тэрэнэй ...оратнигууд — нүхэд Моло... болон Маленковые республи...а Верховно органой депута... болгон һунгаха агууехэ зол ... хүртэһэн байна.

...д депутадууд! Бурят-Мон... АССР-эй Верховно Соведтэ ...а һунгалтанууд хадаа ма...республикын ажалшадай ажа...гаа ехэ дэбжэлтын ба поли...э эдэбхиин оршон байдалда ...өө.

...ммунистнууд ба партийнабэшэ ...дэй сталинска блогой канди...дай түлөө 1951 оной февра... 18-да нэгэн һаналаар голосо.... Бурят-Монголой ажалшад ... бүхы арадуудай вождь ба ... агуехэ Сталинда, советскэ ...тельствода, большевистскэ ...да инаг дуратай ба үнэн сэхэ ...гаа үшөө дахин харуулаа.

...гтал советскэ засагай ..., коммунистическэ партиин ...өреэр, советскэ правитель... ба агууехэ ород арадай ...хэ туһаламжаар өөрынгөө ...тгоожо, олонациональна ...кэ Союзай ахадүү республи...дай хани барисаата бүлэ соо ...эгшэ эрхэтэйшүүлэй дунда ...эгшэ эрхэтэйгээр ороһон ...гөө Автономно Советскэ Со...тическэ Республика байгуу... гэжэ бурят-монгол арад ... мэдэдэг.

...н—Сталинай партиин хү...өөр Бурят-Монголой респуб...хадаа богонихон болзор соо ...гги промышленностьтай, со...стическэ томо хүдөө ажахы...формоороо национальна, уд... социалистическэ түрүү ...уратай республика болоо.

...д депутадууд! Бурят-Монго... АССР-эй Верховно Соведтэ ...а һунгалтануудта 327.929 ..., али һунгагшадай ниитэ ... 99,98 процентнь хабаадаа. ...бликын Верховно Соведтэ ...а һунгалтануудай һунгуу... бүхы округуудта комму...нууд ба партийнабэшэ хүнүү...сталинска блогой кандидадуудай түлөө 326.434 хүн гү, али голосованида хабаадаһан һунгагшадай ниитэ тоогой 99,54 процентнь голосовалаа.

Эдэ тоонууд хадаа коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй сталинска блогой шэнэ илалтые, үнгэрһэн һунгалтануудай үнэхөөрөө бүгэдэарадай шэнжэтэй байһание, һунгагшадай угаа ехэ эдэбхиие харуулна.

Арадуудай агууехэ хани барисаан ба социалистическэ нацануудай ахадүүгэй хани холбоон болбол советскэ гүрэнэй ба большевистскэ партиин шухалын шухала туйлалтануудай нэгэниинь мүн. Нүхэр Сталинаар ба большевистскэ партяар зоригжуулагдаһан СССР-эй арадуудай хани барисаан хадаа социалистическэ нацануудай саашадаа урган һалбархын ба манай Эхэ ороной илагдашагүй байхын үндэһэ һуури мүн. Манай республикын Верховно Соведэй депутадуудаар бурядууд, ородууд, эвенкнүүд болон Бурят-Монголой республика дотор ажаһуудаг бусад национальностьнуудай түлөөлэгшэдые һунгаһан ябадал хадаа арадуудай сталинска хани барисае эли тодоор гэршэлнэ. Национальна составаараа депутадуудаар: бурядууд 51 хүн гэхэ гү, али 51 процентнь, ородууд —44 хүн гэхэ гү, али 44 процентнь, эвенкнүүд 2 хүн гэхэ гү, али 2 процентнь, бусад национальностьнуудһаа 3 хүн, али 3 процентнь һунгагдаһан байна.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ 32 эхэнэрнүүд һунгагдаа. Эдэнэр Верховно Соведэй бүхы депутадуудай тоогой 32 процентнь болоно. Энэ хадаа манай орондо гүрэнэй ажахын, культурна ба общественнэ ажабайдалай бүхы һалбаринуудта эхэнэрнүүдтэ эрэ хүнтэй адли тэгшэ эрхэ үгтэһэние эли тодоор гэршэлнэ.

Верховно Соведэй депутадуудаар 18 партийна хүдэлмэрилэгшэд, 21 советскэ хүдэлмэрилэгшэд, наукын, культурын, литературын ба искусствын 4 хүдэлмэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын ба политгэгээрэлэй эмхи зургаануудай 11 хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын ба промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилхы 5 хүдэлмэрилэгшэд һунгагдаһан байна.

Депутадуудай состав соо 10 хүдэлмэришэд, 23 таряашад, тэрэ тоодо колхозуудай 8 түрүүлэгшэнэр, 3 бригадирнууд ба фермэнүүдые даагшад, 12 жиирэй колхознигууд—хүдөө ажахын түрүү хүнүүд оролсоно. Һунгагдаһан депутадуудай дунда Советскэ Армиин түлөөлэгшэд бии.

Коммунистическэ парти арад зонһоо таһаршагүй гэжэ манай республикын ажалшад, бүхы советскэ арадтал адли мэдэдэг. Коммунистическэ парти хадаа арадай гүн дундаһаа гараһан ба үргэн ниитэ арад зоной интересүүдые сахидаг байна. Манай Эхэ ороной хүдэлмэришэд, таряашад, интеллигенци хадаа Ленин—Сталинай партиие өөрынгөө түрэл парти гэжэ тоолодог. Партиин политика болбол советскэ байгуулалтын ажабайдалай үндэһэ һууринь мүн.

Тиимэ дээрэһээ 1951 оной февралиин 18-да болоһон Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай үедэ коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө өөһэдынгөө голосуудые үгэжэ, һунгагшад хадаа Ленинско-Сталинска партида агууехэ, нэгэн һаналаараа үшөө дахин найдаһан байна. Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгагдаһан 100 депутадуудай дундаһаа 78 депутадуудынь гэхэ гү, али 78 процентнь большевигүүдэй Бүхэсоюзна коммунистическэ партиин гэшүүд болоно. 22 депутадуудынь гэхэ гү, али 22 процентнь партийнабэшэ хүнүүд.

Верховно Соведэй депутадуудай эгээл олонхинь—93 хүниинь Советскэ Союзай орденуудаар ба медальнуудаар шагнагданхай, нэгэ депутат Советскэ Союзай Герой, 3 депутадууд Социалистическэ Ажалай Геройнууд, нэгэ депутат Сталинска шангай лауреат юм.

Верховно Соведэй депутадуудай дундаһаа 28 хүниинь дээдэ һургуулитай, 5 хүниинь гүйсэдбэшэ дээдэ ба 23 хүниинь дунда һургуулитай, 6 хүниинь гүйсэд бэшэ дунда ба 38 хүниинь бага һургуулитай. Тиимэһээ 56 депутадууд гэхэ гү, али 56 процентнь дээдэ, ба дунда һургуулитай байна. Депутадуудай тоодо инженернүүд, багшанар, врачууд ба бусад эрдэмтэд, мүн наукануудай 2 кандидадууд оролсоно.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай состав хадаа наһанай талаар: 21-һээ 30 наһа хүрэтэр—13 хүн, 31-һээ 40 наһа хүрэтэр 37 хүн, 41-һээ 50 наһа хүрэтэр—40 хүн, 51-һээ 60 наһа хүрэтэр—8 хүн, 61 наһанһаа дээшэ 2 хүн байна.

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай состав тухай мэдээнүүд иимэ байна.

1951 оной февралиин 18-да һунгагдаһан манай республикын гүрэнэй засагай дээдэ орган хадаа агууехэ вождь Иосиф Виссарионович Сталиние тойрон, түрэл большевистскэ партиие тойрон ниттаар жагсаһан Бурят-Монголой ажалшадай единэ дура хүсэлдэ түшэглэнэ гэжэ Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаһан һунгалтануудай дүнгүүд харуулна.

Бурят-Монголой ажалшад хадаа промышленностиин, культурын ба наукын шэнээр урган һалбархын түлөө, социалистическэ ажахынгаа саашадаа хүгжэхын түлөө голосовалаа гэжэ һунгалтануудай дүнгүүд харуулаа. Тэдэнэр хадаа манай социалистическэ ажахын саашанхи амжалтануудай түлөө, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр гаргахын түлөө, колхозно байгуулалтын саашадаа һалбархын түлөө ба манай ороной ажалшадай материальна ажабайдалай улам һайжархын түлөө голосовалаа. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй блогой кандидадуудай түлөө голосовалхадаа, Бурят-Монголой ажалшад манай ороной арадуудай хани барисаанай улам ургаха ба бэхижэхын түлөө, советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэлэй ургаха ба бэхижэхын түлөө голосовалһан байна.

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй илагдашагүй блогой түлөө голосовалхадаа, һунгагшад хадаа СССР-эй сталинска сэсэмэргэн политикын түлөө, арадуудай хоорондын бата бэхи эб найрамдалай түлөө, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын уласхоорондын фронтын улам үргэдэхэ ба бэхижэхын түлөө голосовалаа.

Бурят-Монголой ажалшад болбол агууехэ Сталинай, коммунистическэ партиин зааһан замаар саашадаа дабшахаар ба бүхы советскэ арадай урда ленинско-сталинска партиин болон советскэ правительствын табиһан бүхы зорилгонуудые дүүргэхээр шууд шиидэнхэй байна.

Нүхэд депутадууд! Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай эрхэ түлөөлгые шалгаад байхадаа, Мандатна комисси иимэ шиидхэбэри гаргаба:

«Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаһан һунгалтанууд тухай һунгуулиин Центральна комиссиин үгэһэн һунгуулиин бүхы документнүүдые ба материалнуудые депутат бүхэн тушаа амяар-амяарынь шалгаад байхадаа, Верховно Соведэй Мандатна комиссиин тодорхойлхонь:

1. Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай Дүримтэй ба Бурят-Монголой АССР-эй Конституцитай бүрин зохилдуулан ба тэдэнэй үндэһөөр Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудые һунгалга һунгуулиин бүхы 100 округуудта үнгэргэгдэһэн байна.

2. Конституци ба һунгалтанууд тухай Дүримые эбдэһэн тушаа, мүн Верховно Соведтэ депутадуудые һунгаха һунгалтанууд тушаа ямаршье гомодолнууд ба мэдүүлгэнүүд һунгуулиин округуудта гү, али һунгуулиин Центральна комиссида ороогүй, тиимэһээ һунгуулиин али нэгэн округто һунгалтануудые болюулха ямаршье шалтагаанууд байгаагүй.

Дээрэ хэлэгдэһэнэй үндэһөөр Мандатна комисси хадаа һунгуулиин Центральна комиссяар регистрацилагдаһан Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй бүхы депутадуудай эрхэ түлөөлгэнь зүб гэжэ тоолоно. Эдэ депутадуудай списогынь «Бурят-Монгольская Правда» газетын 1951 оной февралиин 24-нэй 38-дахи номерто ба «Бурят-Монголой Үнэн» газетын 1951 оной февралиин 21-нэй 38-дахи номерто толилогдоһон байгаа.

Нүхэд депутадууд! Мандатна комисси хадаа тус шиидхэбэриие Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй баталамжада табина.

Бурят-Монголой АССР-эй 1951 оной Гүрэнэй бюджет тухай

Бурят-Монголой АССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат В. Н. ИЛЬКОВОЙ элидхэл

Нүхэд депутадууд! Үнгэрһэн 1950 он хадаа советскэ арадай политическэ ажабайдалда, культурна байгуулалтада туйлагдаһан гайхамшаг туйлалтануудай жэл, советскэ экономикын ехэ амжалтануудай жэл байгаа.

Советскэ хүнүүд дайнай хойто тээхи табанжэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээ.

Ниитын хэрэглэлэй товарнуудай розничо сэнгүүдые 1951 оной мартын 1-һээ хойшо химдаруулга хадаа ажахын социалистическэ системын булюу һайн байһание дахин харуулаа, советскэ түхэригые улам ехээр бүхэжүүлээ, түхэригэй худалдан абаха шадалые дээшэлүүлээ, ажалшадай материальна байдалые ехээр үргөө. Энэ хадаа советскэ хүн тухай сталинска анхаралай шэнэ гэршэ мүн.

Коммунизмын агууехэ барилгануудай ба байгаалиие шэнэдхэн хубилгаха сталинска түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа коммунизмын илалта түргэдхэхын тулада бүхы хүсэ ба резервнүүдээ улам үргэнөөр хэрэглэхэ ябадалда советскэ арадые зоригжуулна.

Нүхэд депутадууд! 1950 ондо Бурят-Монголой АССР-эй бюджет олзо доходой ба гаргашын талаар дүүргэгдээгүй. Олзо доходуудаар дүүргэгдээгүй ябадалынь 13662 мянган түхэриг хэмжээтэйгээр тодорхойлогдоно, тэрэ тоодо гүрэнэй налогуудһаа отчисленинүүдэй 10899 мянган түхэриг болоно.

1950 ондо промышленностиин валовой продукцинь 1949 онтой сасуулхада нилээд ехээр ургаһан болобошье, республикын гүрэнэй кооперативна промышленность валовой продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэбые оройдоол 98,1 процент дүүргэбэ.

Эрьесын налогһоо отчисленинүүдэй талаар 58000 мянган түхэриг дутуу абтаа. Эрьесын налогой валовой бодото контингентнь 847107 мянган түхэриг гү, али түсэбһөө 93593 мянган түхэриг дутуу болоно. Финансуудай Министр нүхэр Мадаевай элидхэл соо дурсагдаһан ёһоор, «Заготзерногой» Бурят-Монголой конторын системэ (25686 мянган түхэриг), Улан-Удын мяха-консервын комбинат (25198 мянган түхэриг) ба Маслопромой Бурят-Монголой трестын предприятинууд (15190 мянган түхэриг) эрьесын налогые бюджедтэ ехэ хэмжээтэйгээр дутуу үгэһэн байна.

Республикын финансуудай Министерство ба тэрэнэй нютагай органууд эрьесын налогоор бюджедтэ орохо түлбэринүүдэй оролгые хангалтагүйгөөр хинан шалгана, доходуудай түсэб дүүргэхэ хэмжээнүүдые дутамаг абана гэжэ БМАССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комисси тоолоно.

Республикын олохон предприятинууд ба организацинууд бюджедтэ орохо оролгоһоо отчисленинүүдэй түсэбые дүүргээгүй.

Эдеэ хоолой промышленностиин Министерствын Улан-Удын пивын заводой ажахын ябуулгань БМАССР-эй Верховно Соведэй VI сесси дээрэ зүбөөр, эрид шангаар шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Энэ шүүмжэлэлые заводой хүтэлбэри хараадаа абажа, 1950 ондо нилээд ехэ амжалтануудые туйлаба. 1950 ондо валовой продукци бүтээн гаргаха түсэбөө тус завод 112 процент дүүргээ. Продукциин өөрынь үнэ түсэбтэ хараалагдаһанһаа 13,3 процент үлүүгээр химдаруулагдаа. Гэбэшье, пивын заводой хүдэлмэридэ дутагдалнууд бии. Жэшээлхэдэ, мүнгэнэй эрьесэ 24 үдэрөөр удааржа, 175 мянган түхэриг эрьесэдэ нэмэгдэн оруулагдаа.

Бусад олохон предприятинууд бюджедэй үмэнэхи уялгануудаа дүүргээгүй.

Жэжэ гол мүрэнүүдэй Управлениин районууд-хоорондын Улан-Удын агентство тонно километрээр ашаа тээхэ жэлэйнгээ түсэбые оройдоо 35,3 процент дүүргээ. Олзо доходуудай түсэб юрэдөөл 46,4 процент дүүргэгдээ. Салин хүлһэнэй фонд 80 гаран процентээр үлүүлэн гаргашалагдаа. Ашаа тээбэрилгын өөрынь үнэ гурба дахин шахуу хүндэрбэ. Гарзань 493 мянган түхэриг болоо. Тоо бүридхэлын бусайданги байгаа.

Бурмонпромсоведэй нэгэдэлэй олзоборилгын кооперациин артельнүүд 1950 ондо муугаар хүдэлмэрилөө. Тус системэ дотор үйлэдбэриин программа бүхы дээрээ 91 процент дүүргэгдээ. Валовой продукци бүтээхэ түсэбөө 25 артельнүүдэй оройдоо 16-ниинь дүүргээ. Өөрын үнэ ехээр хүндэрөө. Тус системын «Красный Восток» артель валовой продукци бүтээхэ талаар 1950 оной түсэбые оройдоо 41 процент дүүргээ, 694 мянган түхэригэй гарза гаргаба, 129 мянган түхэригөө үриһэн байна.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ажалшадай депутадуудай Улан-Удын городской Соведэй гүйсэдком болбол Бурят-Монголой барилгын-монтажна трестын, тэрэнэй үйлэдбэриин предприятинуудай комбинадай, Улан-Удын горторгой ажахын-финансова ябуулгада зохихо гурим тогтоохо ёһотой гэжэ БМАССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комисси тоолоно.

БМАССР-эй финансуудай Министрын элидхэл соо, БМАССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин энэ нэмэлтэ элидхэл соо хэлэгдэһэн баримтанууд министерствонүүдэй БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Управленинүүдэй, предприятинуудай болон организацинуудай республиканска звенонуудай хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнууд тухай хэлэнэ, мүн республикын Министрнүүдэй Совет дурсагдаһан министерствонүүдэй, управленинүүдэй ба республиканска центрнүүдэй хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр ударидаа, хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ заагаагүй, предприятинууд ба организацинуудта практическа туһаламжа үзүүлхэ ба тэдэниие хүтэлбэрилгэ һайжаруулха ябадалда шэглүүлэгдэһэн шанга эрилтэнүүдые табяагүй гэжэ гэршэлнэ.

Финансуудай Министерство ба тэрэнэй нютагай органууд болбол предприятинууд ба организацинуудай ажахын-финансова ябуулгые муугаар шэнжэлнэ, эрьесын мүнгэ хэрэгсэлнүүдые зүбөөр ашаглаха ябадалые һулаар хинана.

БМАССР-эй финансуудай Министерство налогуудаар ба сборнуудаар түлбэринүүдые болзор сооонь бүрин абалгаар өөрынгөө нютагай органуудай хүдэлмэри эмхидхээгүй, тиимэһээ ехэ үри доймхонууд бии болоһон байна.

Республикын финансуудай Министерство 1950 ондо, илангаяа нэгэдэхи хахад соо, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые муугаар финансировалаа гэжэ Бюджетнэ комисси тусхай тэмдэглэнэ. Жэшээлхэдэ, элүүрые хамгаалгын талаар нэгэдэхи хахад соо 2251 мянган түхэриг, гэгээрэлэй талаар 1281 мянган түхэриг дутуугаар үгтэһэн байгаа.

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болбол социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудые нормальна финансировалхыень республикын финансуудай Министерствоһээ эрихэ ёһотой.

Нүхэд депутадууд! Республикын Верховно Соведэй мүнөөнэй сессиин баталалгада табигдаһан Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй бюджет хадаа манай социалистическэ экономикын саашанхи хүгжэлтые, ажалшадай ажана тэнигэлэн байдалай ба культурын таһалгаряагүй ургалтые шухала мүнгэ зөөреэр хангана.

Бурят-Монголой АССР-эй Гүрэнэй бюджедэй ниитэ хэмжээн 246.937 мянган түхэригөөр тодорхойлогдоо. Арадай ажахые финансировалгада 28306 мянган түхэриг, социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта 189.762 мянган түхэриг һомологдоо. Тиимэһээ бюджедэй бүхы гаргашануудай 88 процентнь ажахын ба культурна байгуулалтада зорюулагдана.

Республикын аймагуудай ба городуудай бюджедүүдэй хэмжээнь 172.109 мянган түхэригөөр баталагдана, энэнь 1950 онойхиһоо 9768 мянган түхэригөөр ургаһан болоно.

Нүхэд депутадууд! 1951 оной бюджедэй проектээр хараалагдаһанһаа гадуур нэмэлтэ һомололгонуудые хэхэ тухай гүйлтанууд БМАССР-эй Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин хүдэлмэриин үедэ, элүүрые хамгаалгын ба социально хангалгын Министерствонүүдһээ, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи харгын Управлениһээ абтаа.

Эдэ гүйлтануудые хаража үзөөд, Бюджетнэ комисси зохихо лимитнүүдэй үгы байһан ушарһаа, тэдэниие хангаха аргагүй гэжэ тоолобо.

Дээрэ дурсагдаһан хубилалтануудые хараадаа абажа, энэ сессиин үзэмжэдэ ба баталалгада манай республикын правительствоор оруулагдаһан 1951 оной Гүрэнэй бюджедэй проект республикын арадай ажахын ба культурын саашанхи хүгжэлтын зорилгонуудта бүрин харюусана.

Бюджетнэ комисси 1951 оной бюджедэй проект баталхые БМАССР-эй Верховно Соведэй сессиие гуйна.

Бурят-Монголой ажалшад республикын 1951 оной Гүрэнэй бюджедые һайшаалтайгаар угтаха ба тэрэниие бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байхань һэжэггүй. Бидэниие Ленин—Сталинай агууехэ партиин ударидадаг ба манай орондо коммунизм байгуулгын шэнэ илалтанууд тээшэ агууехэ Сталинай хүтэлбэрилдэг ушар бидэние найдуулан зоригжуулна.

БМАССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ. Соведүүдэй байшангай Сталинска зал соо. Депутадууд (зүүн гарһаа) Д. Б. Раднаева, Н. Е. Конева, П. М. Трофимов, С. К. Киселев, Р. С. Бубеев.

М. Минеевэй фото.

Бурбын МТС-эй нүхэр Базаровай № 10 тракторна түрүү бригада үнн хада ноли дээрээ гараа. Дулаархатай хамта энэ бригада ороohото культура тарижа эхилхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тракторна бригадын сеяльщик Цыбыгмит Ринчинова, тракторна бригадын бригадир Цыбикдоржи Цыренжапов гэгшэд тракторна сеялкээ шалгажа байна.

М. Минеевэй фото.

Гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэхэ ба хэрэглэхэ тухай

Специалистын зүбшэл

Манай республикын колхозууд нёдондоhoo хойшо гранулированна үтэгжүүлгэ хэрэглэжэ эхилээ, тэрэнь hайн аша үрэ үгөө. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй аймагай «Память Кирова» колхоз гранулированна үтэгжүүлгэ оруулhан участогуудhaa гектарай 18 центнер шэмиисэ хуряаhан байгаа, теэд, иимэ үтэгжүүлгэ хэгдээгүй аад, бүхы бэшэ условинуудаараа адли газарhaa гектар бүриин миил 10 центнер ургаса хуряаhан байха юм. Иволгын аймагай Буденныйн нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай бригадын бригадир нүхэр Овчинников гранулированна үтэгжүүлгэ хэрэглэн 6 гектар газарhaa гектарай 25 центнер ургаса хуряаhан байна.

Хэрбээ суперфосфадай дутамаг байбал нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэжэ болохо юм. Энээнииe бэлэдхэхын тула шубуунай ба хониной аргал, парнигта үжөөгдэhэн наг шэбхэ, хохир, шабааhан ба үнэhэн мэтын органическа үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэнэ.

Буталагдаhан ба hагшагдаhан органическа үтэгжүүлгэнүүдые шала дээрэ гү, али ток соо 4—5 сантиметр зузаантайгаар тараагаад, 3—5 миллиметр нүхэнүүдтэй hагшуураар hагшаhан суперфосфат дээрэhээнь жэгдэхэнээр адхадаг юм. Холиhон үтэгжүүлгэнүүдээ ута шүдэтэй (10—12 сантиметр утатай) модон тармуураар hайса худхаха хэрэгтэй. Нэгэ ведро суперфосфадта 7—8 ведро буталагдаhан органическа үтэгжүүлгэнүүд хэрэглэгдэдэг юм.

Суперфосфадтай hайса худхагдаhан органическа үтэгжүүлгэнүүдые лейкээр уhа сүршэжэ, норгохо хэрэгтэй. Шэбхын шүүhээр норгоходо илангаяа hайн байдаг. Уhа гансата ехээр адхажа болохогүй, харин хэдэн дахин байд гээд лэ норгохо хэрэгтэй. Холигдоhон үтэгжүүлгэнүүдые гараараа шангаар бажуухада, хурганай забhaраар дуhалнуудай бэшэ, харин шиигэй гараха болотор норгодог юм.

Тэрэнэй hүүлээр холигдоhон үтэгжүүлгэнүүдые мухарюулжа, гранулнууд (монсогорнууд) болгохо ёhотой.

Нютагай үтэгжүүлгэнүүдээр гранул бэлэдхэхэдээ, суперфосфадые үнэhөөр hэлгэхэдэ болохо. Тиихэдээ үжөөгдэhэн шэбхэдэ адли хэмжээнэй үнэhэ холихо (ведро шэбхэдэ ведро үнэhэн) хэрэгтэй. Холигдоhон үтэгжүүлгэнүүдые 6—8 сантиметр зузаантайгаар хабтагай дээрэ адхажа, уhанда зуурагдаhан шабааhaар гү, али зуурагдаhан шубуунай аргалаар норгодог юм. Тиихэдээ холигдоhон үтэгжүүлгэнүүдые hайса худхаха шухала. Нэгэ ведро уhанда нэгэ ведро үхэрэй шэнэ шабааhа гү, али шубуунай аргал зууража, шэнгэдхэдэг юм. Үнэhэн холисотой ба үжэhэн шэбхэдэ растворой шэнгэжэ, бүшэмэг болоод байхадань тэрээндэ дахин дахин үнэhэ адхажа, тармуураар hайса худхаха хэрэгтэй. Иигээд байхада холигдоhон үтэгжэл амяар амяараа монсоохойнууд болодог байна. Удаань тэдэ монсоохойнуудые мухарюулан, элдэжэ эхилхэ хэрэгтэй. Үрhэ хүрэнгэ хороор үгаахада хэрэглэгдэдэг бочко мэтын эрьелдэдэг амhaрта соо тэдээниие хэжэ мухарюулхада hайн байдаг. Холигдоhон үтэгжүүлгые бочкын дүрбэнэй нэгэндэ хүрэтэр хэжэ, минута соо 40—60 дахин эрьюулхэ ёhотой юм. Хэрбээ үтэгжүүлгэ бочко соогоо дан жэжэхэнүүд гранулнууд болоо hаа, хүсэд норгогдоогүй гээшэ, тэрээниие хүсэд норгохо хэрэгтэй. Дан томонууд гранулнууд болоо hаа, үлүү ехээр норгогдоhоной тэмдэг болоно. Тэрээндэ нэгэ хэды адха органическа үтэгжүүлгэнүүдые нэмэхэ шухала. Хатаагдаhан органическа үтэгжүүлгэнүүд хододоо бэлдээтэй байха ёhотой.

Гранулые простой, бүри бэлэн аргаар мухарюулжа болохо. Жэшээнь норгогдожо, худхагдаhан үтэгжүүлгэнүүдээ түсгаар түхеэрэгдэhэн ба аргамжада үлгэгдэhэн хайрсаг соо хэхэдэ болоно. Хайрсагай хэмжээ 100х60 сантиметр аад, 10—12 сантиметр үндэр ханатай байха ёhотой. Хайрсагай табанай нэгэ хубида хүрэтэр үтэгжүүлгэеэ хээд, нэгэ хэды минутын турша соо шангаар хүдэлгэжэ, гранулнуудые монсогойлдог юм.

Холигдоhон үтэгжүүлгэнүүдые гранулировалхын тула мүн бочко ба хайрсаггүйгөөршье үнгэргэжэ болохо. Жэшээнь, гранулнуудые гансал тармуураар монсойлгожо болодог.

Гранулированна үтэгжүүлгые заабол хатааха хэрэгтэй. Агаарай температурын 0 градусhaa дээшэ байгаа hаа, гранулые газаа наранда хатаахада дээрэ. Тэдэниие 2—3 сантиметр зузаантайгаар адхаад, ходо худхажа байха ёhотой. Гранулые хургаар дарахада няалдахагүй болоторынь хатааха хэрэгтэй. Бүрхэг үдэр гранулнуудые сарай, hарабша доро гү, али ходо hалхяар үлеэгдэжэ байха гэр соо хатаадаг юм. Гранул хатаахын тула простой зерносушилкануудые гү, али хүнэй hуудаггүй түлигдэдэг гэрнүүдые хэрэглэжэ болохо.

Гранулированна үтэгжүүлгые сеялкээр тарихын тула гранулые үрhэнөөр худхажа, сеялкын хайрсаг соо хэхэ ёhотой. Гранулированна үтэгжүүлгэ гектарай 50-haa 100 килограмм хүрэтэр оруулагдадаг. Тиимэhээ тарилгын нормо табихадаа гектар газарта таригдаха үрhэнэй дууhан таригдахаар, тэрээнтэй хамта хэрэгтэй хэмжээнэй үтэгжүүлгын оруулагдахаар табиха хэрэгтэй. Сеялкээр тарихын тула гранулнууд заабол ороohоной шэнээн монсогор байха ёhотой. Гранулай иимэ байхын тула тэрэниие ороohоной багтахаар нүхэтэй hагшуураар hагшадаг юм. Сеялкын тарилгын аппарадые үтэгжүүлгын үлэгдэлнүүдhээ ходо сэбэрлэжэ байха ба тарилгын дүүрэhэнэй hүүлээр hайса угааха, тоhодохо хэрэгтэй. Бороо саhатай үдэр гранулированна үтэгжүүлгые сеялкээр тарижа болохогүй. Юундэб гэхэдэ, шииг нойтоноhоо гранулнууд сеялкэ соогоо бутаржа, тарилгын аппарадые бүглэдэг ба гутаажа болодог байна.

Гранулированна үтэгжүүлгые газар хахалхаhaa, культивацилхаhaa урид мүн гараараа сасахада болохо. Гранулированна үтэгжүүлгэ гараараа сасахадаа гектар газарта орохо нормыень хоёр гурбан центнер хүрэтэр дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Дулаан үдэрнүүдэй боложо эхилхэлээр колхоз бүхэндэ гранулированна үтэгжүүлгэ бэлэдхэлгые эмхидхэхэ, тэрэниие мүнөө жэлдэ үргэнөөр хэрэглэжэ, ургасын хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ гээшэ хүдөө ажахын бүхы мэргэжэлтэдэй ба колхозуудай шухала зорилго мүн.

И. Кузьменок, агроном.

КОМПОЗИТОРНУУДАЙ ШЭНЭ ЗОХЁОЛНУУД СОНСОГДОБО

Республикын композиторнуудай hүүлэй үедэ бэшэhэн шэнэ зохёолнуудые соносолго филармониин байшан соо hаяхан болобо. Тус шагналга дээрэ Хитадай 7 композиторнуудай найруулhан «Эб найрамдалай гулабхаа» гэжэ баледэй хүгжэмые филармониин арадай инструментнүүдэй оркестр дирижер И. Забельскиин хүтэлбэри доро наадаба.

Тэрэ баледэй хүгжэмые московско композитор Сергей Ряузов симфоническа оркестр дээрэ наадахаар найруулhан байгаа. Тэрээниинь композитор Ж. Батуев арадай инструментнүүд дээрэ наадахаар найруулба.

Мүн композиторнууд Д. Аюшеев, Ж. Батуев, Б. Ямпилов гэгшэдэй шэнэ дуунуудые шагналга болоо. Поэдүүд Д. Жалсараев, Ч. Намжилов, Н. Святогор, Ц. Намдакова гэгшэдэй бэшэhэн дуунуудай текстнүүдтэ найруулhан дуунуудые артистнар А. Арсаланов, К. Тасханова гэгшэд дуулаба.

Удаань зүбшэн хэлсэлгэ болоо. Үгэ хэлэгшэд И. Забельский, Ц. Дамдинжапов, Ц. Галсанов, Д. Аюшеев «Эб найрамдалай гулабхаа» гэжэ баледэй хүгжэмые арадай инструментнүүд дээрэ наадахаар найруулагдаhан ябадал тон hайшаалтай ба hайнаар найруулагдаа гэжэ тэмдэглэбэд. «Бурят басаганhаа мэндэ», «Эб найрамдалай дуун», «Алдарта Корея» гэжэ дуунууд hайн сэгнэлтэнүүдые абаа.

Ц. Цыремпилов.

УНШАГШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИНҮҮД

Хориин леспромхозой «Зүүн Хуурай» гэжэ модо бэлэдхэлгын участогай хүдэлмэришэдэй дунда Сталинска шангай лауреадууд ба Бурят-Монголой уранзохёолшодой номуудаар уншагшадай конференци үнгэргэгдэнэ. hаяхан Борис Полевойн—«Ehoто хүн тухай повестёор», Хоца Намсараевай «Үүрэй толон» гэжэ романаар конференцинүүд болобо. Тэндэ 70 гаран хүн хабаадалсаа.

Конференцинүүдые багша нүхэр Хуртова hонирхолтойгоор үнгэргэбэ.

Мүн Ашангын сомоной (Хори) «III Интернационал» колхозой малшад бурят-монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн уранhайханай номуудые уншажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ.

А. Мангатханов.

ФЕРМЫН УЛААН БУЛАНДА

Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой (Хэжэнгэ) hүнэй-товарна фермын улаан буланда номууд, газетэнүүд ба журналнууд, шатар, даам гэхэ мэтын зүйлнүүд олон юм. Тус фермын малшад хүдэлмэриингөө hүүлээр үдэшэлэн улаан буландаа сугларжа, сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэнэ. hүүлэй үедэ тэдэнэр уранзохёолшод Х. Намсараевай «Үүрэй толон», Жамсо Тумуновай «Нойрhoo hэриhэн тала» гэжэ номуудые коллективнээр уншаа.

Мүн агитатор Г. Базаржапов «Уласхоорондын байдал» ба «Коммунизмын агууехэ барилганууд» гэhэн темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүдые малшадай дунда үнгэргэнэ.

Б. Гомбоев.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЭ МАШИНАНУУД

«Сельхозснабай» Бурят-Монголой конторо энэ жэлэй эхинhээ хойшо 2.103 мянган түхэригэй хүдөө ажахын машинануудые, запасной частьнуудые, элдэб металлнуудые ба инструментнүүдые абаа.

Республикын колхозууд ба МТС-үүд тракторна 109 культиватор, 104 сеялкэ, 24 дисковэ сушильник ба 24 сенокосилка, 11 хэhэг морин тармуур, соломорезкэнүүдые, кормозапарнигуудые болон бусад машина зэмсэгүүдые «Сельхозснабhaa» худалдан абаа

Мүнөө эндэ универсальна, молотково тээрмэнүүд, кормозапарнигууд, морин тармуурнууд, тракторна ба морин культиваторнууд, «БР» маркын молотилканууд болон хүдөө ажахын бусад машина зэмсэгүүд бии.

Үнгэрhэн 1-дэхи квартал соо Мухаршэбэрэй аймагай колхозууд 16 кормозапарник, комбинированнэ 5 сеялкэ, 22 «зиг-заг» борной, үндэhэ отолдог 3 машина, 5 сенокосилка ба бусад машинануудые худалдан абаа

В. Кадомцев.

Японииe ремилитаризацилгада эсэргүү, Кореядэхи дай зогсоохын түлөө

СИДНЕЙ, апрелиин 6. (ТАСС). Апрелиин 28-да парламентска hунгалтануудай болохоор байhантай дашарамдуулан, арад олониитын зан байдал ба hанал бодолые хараадаа абажа, Австралиин лейбористска партиин ударидагшад Кореядэхи дай зогсоохо, австралийска сэрэгүүдые Кореяhээ дуудажа ерүүлхэ, мүн Японииe ремилитаризацилгын политикада эсэргүү протест мэдүүлхэ тухай үгэ хэлэхэ баатай болоhон байна. Кореядэхи байдал тухай хэлэхэ зуураа, Австралиин лейбористска партиин парламентска фракциин ударидагша Чифли иигэжэ мэдүүлбэ: «Энэ байдалhaa түргөөр мултаран гаража шадаа hаа, hайн байха». «бидэнэр Кореяhээ гараха ёhотойбди».

ПРАГА, апрелиин 6. (ТАСС). «Дейли телеграф энд Морнинг Пост» газетын сиднейскэ корреспондентын мэдээсэлые үндэhэ болгон, Телепресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, лейбористска парти «Японииe зэбсэглэхэ ябадалые эридээр буруушаана», Японииe демилитаризацилха тухай уялгаяа бэелүүлхые дурадхана гэжэ Чифли зааба.

Латино-американска оронуудай ба США-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ

ВАШИНГТОН, апрелиин 5. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэhэнэй ёhoop, латино-американска оронуудай ба США-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ США-гэй делегаци болбол Латинска Америкын оронуудта Холбоото Штадуудай политическэ ба экономическа ээмдэн зонхилгые үргэдхэхэ ябадалда шэглүүлэгдэhэн дурадхалнуудые хэhэн байна, энэнь хэдэн олон делегацинуудай зүгhөө буруушаагдаа. Газетэнүүдэй бэшэhэнэй ёhoop, Нэгэдэмэл Нацанuудай Организациин түгаар халха хэжэ сэрэгэй зорилгонуудта американецуудаар ашаглагдаха подразделенинүүдые зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ составhaa томилхые латино-американска оронуудта дурадхаха гэhэн резолюциин американска проектые Гватемалын, Мексикын ба Аргентинын делегацинууд буруушаажа үргэлжэлhөөр.

Латино-американска оронууд «сэрэгэй ябуулгануудта хабаадахын тулада холын оронуудта өөhэдынгөө солдадуудые эльгээхэ огто дурагүй байна» гэжэ вашингтонско «Ньюс» газетын корреспондент Талли дураа гутан бэшэнэ.

Мексикын түлөөлэгшэ болбол «гансахан американска республикануудые хамгаалха гэжэ Латинска Америкын оронуудые уялгалhан заhабаринуудые оруулаа».

Мексиканска заhабари хадаа «зүблөө эхилhэн үеhөө хойшо США-гэй түсэбүүдтэ эгээн ехэ сохилто болоно» гэжэ Юнайтед пресс агентство заана.

«Экономическа хани харилсаан» гэдэгэй асуудалнууд улам ехэ арсалдаануудые гаргана гэжэ хэблэлэй мэдээсэлнүүд батална. Холбоото Штадуудай делегациин хараа бодолынь латино-американска оронуудай хэдэн олон делегацинуудай, тэрэ тодо Бразилиин, Уругвайн, Кубагай, Гватемалын ба бусад оронуудай делегацинуудай дурагүйтэлгэ үүдхэбэ.

Инди ошохо визэнүүдые Жолио-Кюридэ, Робсондо ба Хьюлетт Джонсондо үгэхэеэ арсаба

ЛОНДОН, апрелиин 6. (ТАСС). Рейтер агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, индийскэ правительство эб найрамдалай тала баригшадай Бүхэиндийскэ хоёрдохи съездын хүдэлмэридэ хабаадахаар Инди ошохо визэнүүдые Фредерик Жолио-Кюридэ, Поль Робсондо ба Кентерберийскэ сумын ахалагша Хьюлетт Джонсондо үгэхэеэ арсаба.

Франциин Национальна суглаан hунгуулиин хархис системын проект баталба

ПАРИЖ, апрелиин 5. (ТАСС). Францида байдаг hунгуулиин системые хубилгаха тухай проект тушаа голосовани Национальна суглаанда мүнөөдэр болобо. Франс Пресс агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, хуулиин проект бирагүй олонхидоор абтаба. Голосовалhан 514 хүнhөө 263 хүниинь проектын түлөө голосовалhан, 251 хүниинь буруушаажа голосовалhан байна.

hунгуулиин реформо хэхэ ябадалда французска реакциин үниинhөө бэлэдхэжэ эхилhэниинь мэдээжэ. Радикалнуудай партиин, «Арадай республиканска хүдэлөөн» гэжэ католическа партиин ба баруунай социалистнуудай хоорондо зарим арсалдаануудай байhан ушарhaa, французска правительство хуулиин проектые парламентда баталуулжа мүнөө хүрэтэр шадаагүй.

hунгуулиин шэнэ системын проектые Рене Плевенэй правительство нарин тодорхойгоор зохёоhон байгаа, тиин Кэй гэгшын мүнөөнэй правительство бэлэдхэгдэhэн реформые түгэсхэhэн байна.

Французска реакциин hунгуулиин мэхэ арганuудай удхань юуб гэхэдэ, Национальна суглаанhaa коммунистнуудые намнаха гэhэн болоно. Американска империалистнуудай аша туhада дай бэлэдхэхэ ба буу зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрхэ политика бэелүүлхэдээ, французска правительство коммунистическэ партяар ба ороной прогрессивнэ бусад организацинуудаар хүтэлбэрилэгдэhэн арад үргэн олониитын эрид эсэргүүсэлгэтэй дайралдана.

Тиимэhээ мүнөө Францида байгаа түлөөлэлгын пропорциональна системые үгы хэжэ, тэрэниие хархис мажоритарна (олонхи голос абалгын) системээр hэлгэхэ гэhэн шиидхэбэри абтаа, энэнь хархис хүсэнүүдэй ябуулгануудта үргэн арга боломжо олгоно.

hунгуулиин системын мүнөөдэр hайшаагдаhан проект иимэ гэбэл: департаментнуудаар нэгэ турай голосовани хэхэ мажоритарна системэ тогтоогдоно. Мажоритарна системэ ямар удхатайб гэхэдэ, парламентска hууринуудынь hунгалтанууд дээрэ партиин абаhан голосуудай тоодо пропорциональна бэшээр, харин «олонхидой» принципээр хубаагдана. hунгуулиин округто голосуудай 50 процентhээ дээшэ абаhан парти гү, али партинуудай блок энэ округтохи депутатска бүхы мандадуудые абаха гэhэн удхатай байна.

Департаментнуудаар голосовани хэхэ принципые хэрэглэхэ ябадалда хуули буса зүйл гаргагдана, ушарынь хүн зоноойнгоо тоогоор олон ондоо департаментнуудhaa адли тоотой депутадууд hунгагдаха. Энэнь пролетарска хүн зонотой центральна ба хойто зүгэй промышленна департаментнуудта илангаяа ехэ сохилто болохо байна.

Хуули болбол партинуудай блок байгуулха эрхэ хараална.

Сэрэгүүдые Баруун Европа эльгээхэ тухай резолюциие США-гэй сенат hайшааба

ВАШИНГТОН, апрелиин 5. (ТАСС). Хойто-атлантическа агрессивнэ сэрэгэй союзаар хараалагдаhан уялгануудые бэелүүлхэ гэhэн шалтагаанаар американска сэрэгүүдые Баруун Европа эльгээхэ тухай резолюциие США-гэй сенат үсэгэлдэр hайшааба.

Резолюциин ёhoop, американска дүрбэн дивизи Европа эльгээгдэжэ, Баруун Германида мүнөө байгаа американска сэрэгүүдтэй хамтадаа «Хойто-атлантическа союзай арми» гэдэгэй гол хубинь болохо ба генерал Эйзенхауэрэй командовани доро байха болоно.

КОРЕЯДЭХИ СОБЫТИНУУ

Арадай армиин Гл командованиин мэд

ПХЕНЬЯН, апрелии (ТАСС). Арадай армиин нууд Хитадай hайндуратан тадаа ябажа, фронтын бү тогууд дээрэ дайсанда шанга байлдаануудые хэж жэлөөд, тэрэнэй хүнүүдтэ никэдэ ехэ гээлтэ хорол ушаруулаа гэжэ Корейскэ демократическа республик дай армиин Главна ком ниин мүнөөдэр дамжуулhа сэл соо хэлэгдэнэ.

ПХЕНЬЯН, апрелии (ТАСС). 1950 оной декабри haa 1951 оной мартын 25 гурба hара болоhон бай дай үедэ Арадай армиин нууд Хитадай hайндуратан та хани харилсаатай ябажа, санай 90 мянга гаран сол ба офицернүүдые алаhан, туулhан, мүн 26.868 хүниие абаhан байна гэжэ Корейск дай-демократическа респуб Арадай армиин Главна ко вани мүнөөдэр мэдээсэбэ.

262 танк, 14 бронемаш автомашина, элдэб ка 1.403 ехэ буу, элдэб калиб миномёт, 991 пулемёт, 17.80 товво, 55 радиоустановко, олон тоото бусад буу зэбс сэрэгэй материалнууд үгы hэв ба эзэлэгдэн абтаhан б

Энэ үедэ дайсанай 421 с буудагдан унагаагдаа, да 18 корабль шэнгээгдэ.

ШАТАРААР ДЭЛХЭЙН Т hУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮ

М. Ботвинник—Д. Бронштейн

Апрелиин 7-до Советскэ А Центральна байшангай ко зал соо матчын 10-дахи наадагдажа дүүрээ. Энэ үглөөгүүр Ботвинник хадаа хэ тухай Бронштейнэй дура буруушааба. Нааданай эх хоёр тала тэмээгээ эдилсэб раар наадаhан дэлхэйн чем доска дээрэ мори ба табан үлэбэ. Сагаанаар наадаhан штейн тэмээтэй ба табан тэй байгаа.

Хара морин Бронштейнэй дэ орходоо эдэбхитэй байб раар наадагшада илаха ар гохогүйн тулада сагаанай нарин зүбөөр маневри ёhотой болобо. Энэ зор Бронштейн дүүргээ, тиин 55 ябадалдаа гроссмейстернүүд хые зүбшөөбэ. Матчын тоо виннигай талада 5,5:4,5 боло

Апрелиин 8-да 11-дэхи наадагдаха. (ТАС

ХРОНИКО

СССР-эй Верховно Со Президиум нүхэр Виктор З вич Лебедевые СССР-hээ Ф дида байха Онсо ба Бүрин Посланнигаар томилбо.

СССР-эй Верховно Совед зидиум нүхэр Григорий Мих вич Савоненковые СССР-hээ ляндида байха Онсо ба эрхэтэ Посланнигай уялгану сүлөөлбэ.

Харюусалгата редак
Б. А. ОЧИР

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 23, заместителя редактора — 7-85, отв. секретаря — 3-23. Отделов: партийной жизни, культуры и быта — 4-52, сельскохозяйственного и промышленности — 6-84, мест. информации и писем — 6-84. Для междугородных переговоров — 16.

Н—03570. Типография Управления полиграфической промышленности, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000.